

"AUREL VLAICU" UNIVERSITY OF ARAD
FACULTY OF THEOLOGY
"ILARION V. FELEA" FROM ARAD
INTERDISCIPLINARY DOCTORAL SCHOOL
PHD FIELD "THEOLOGY"

THE ORTHODOX DEANERY OF CARANSEBES
(1919-1949)
(PhD Thesis Summary)

Scientific Coordinator:

Pr. Prof. Univ. Dr. Florin Dobrei

Doctoral Student:

Nicolae-Cristian Daia

ARAD

2023

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION	6
1. Motivation and choice of subject	10
2. Research objective and structure of work	10
3. Research status	12
4. Purpose, limits and originality	13
5. Research methodology	14
6. Difficulties encountered and exploitation of research results	14
I. OLD CARANSEBEŞ DEANERY	16
HISTORICAL PRELIMINARIES	16
I.1. Attestation and historical development	16
I.2. The administrative-canonical dependence of the old deanery	20
I.3. The former archpriests of Caransebeş	22
II. ORTODOX DEANERY OF CARANSEBEŞ (1919-1949)	32
II. 1. Diocesan jurisdictions. Organisational structure	32
II.2. The deanery administrative apparatus	39
II.3. Statutes and operating regulations	57
II.4. Caransebeş Deanery Parishes	68
II.4.1. Parish of Apadia	68
II.4.2. Parish of Armeniş	70
II.4.3. Parish of Bolvaşniţa	71
II.4.4. Parish of Borlova	73
II.4.5. Parish of Brebu	74
II.4.6. Parish of Buchin	76
II.4.7. Parish of Prisian	78
II.4.8. Parish of Bucoşniţa	78
II.4.9. Parish of Goleţ	80
II.4.10. Parishes of din Caransebeş	81
II.4.11. Parish of Cârpa (today Valea Timişului)	86
II.4.12. Parish of Cireşa	88
II.4.13. Spinneret of Zăvoi	89

II.4.14. Parish of Ciuta	91
II.4.15. Parish of Cornuțel (before Ruginosu II)	92
II.4.16. Parish of Crâjma (today Măgura)	93
II.4.17. Spineneret of Mal (today neighbourhood Oțelu Roșu)	94
II.4.18. Parish of Dalci	96
II.4.19. Spineneret of Cicleni	98
II.4.20. Parish of Delinești	99
II.4.21. Parish of Feneș	101
II.4.22. Parish of Ferdinand (azi Oțelu Roșu)	102
II.4.23. Parish of Glimboca	105
II.4.24. Parish of Iaz	107
II.4.25. Parish of Ilova	110
II.4.26. Parish of Jupa	111
II.4.27. Parish of Maciova	114
II.4.28. Parish of Marga	115
II.4.29. Spineneret of Vama Marga	117
II.4.30. Parish of Măru	118
II.4.31. Parish of Mâtnicu Mare	119
II.4.32. Parish of Obreja	121
II.4.33. Parish of Ohaba Bistra	123
II.4.34. Parish of Ohaba Mâtnic	125
II.4.35. Parish of Ohaba Măgura	126
II.4.36. Parish of Peștere	128
II.4.37. Parish of Petroșnița	130
II.4.38. Parish of Poiana	132
II.4.39. Parish of Prisaca	134
II.4.40. Parish of Ruieni	137
II.4.41. Spineneret of Turnu	138
II.4.42. Parish of Rugi	139
II.4.43. Parish of Ruginosu	143
II.4.44. Parish of Rusca	145
II.4.45. Parish of Rusca Montană	148
II.4.46. Spineneret of Rușchița	150
II.4.47. Parish of Sadova Nouă	151

II.4.48. Parish of Slatina Mică	154
II.4.49. Parish of Teregova	157
II.4.50. Parish of Valea Boului (today Păltiniș)	160
II.4.51. Parish of Valeadeni	162
II.4.52. Parish of Vălișoara	165
II.4.53. Parish of Var	167
II.4.54. Parish of Vârciorova	168
II.4.55. Parish of Voislova	170
II.4.56. Spineneret of Valea Mare (azi Valea Bistrei)	172
II.4.57. Parish of Zăgujeni	173
II.4.58. Parish of Zervești	175
II.4.59. Parish of Zlagna	177
II.5. Monastic settlements	179
II.5.1. Piatra Scrisă Hermitage	180
II.5.2. Hermitage on Muntele Mic	183
III. PASTORAL MINISTRY AND MISSION	188
III.1. Liturgical ministry	188
III.2. Catechetical activity within the deanery	199
III.3. Priests' Conferences	204
III.4. Social-philanthropic activities	216
IV. THEOLOGY AND CULTURE	236
IV.1. Cultural-church associations and societies. Cultural initiatives	236
IV.2. Parish libraries	261
V. NATIONAL-POLITICAL ACTIVITY	276
V.1. Involvement of the priesthood in interwar national-political life	276
V.2. Priests on the battlefields of World War II	288
V.3. On the brink of big changes (1945-1948)	304
VI. ECCLESIASTICAL PERSONALITIES FROM THE CARANSEBEȘ DEANERY	311
VI.1. Prominent clerics	311
VI.2. Secular personalities	321
CONCLUSIONS	333
BIBLIOGRAPHY	337
ANNEXES	351

A. Churches in the Deanery of Caransebeş (1919-1949)	351
B. Priests from the Deanery of Caransebeş (1919-1949)	365

THE ORTHODOX DEANERY OF CARANSEBEȘ (1919-1949)

(summary)

The Romanian Orthodox Church has represented from a spiritual, cultural and moral point of view the oldest and most important institution in the history of Romanians. The past of the inhabitants of the Carpathian-Danubian-Pontic area cannot be studied in its entirety without mentioning the role and contribution of the Church to the development and becoming of the communities. Church and lay historiography, whether in the form of summary works or special subjects, demonstrates the activity of the Orthodox Church in Romanian society. Monographs of institutions and ecclesiastical personalities, as well as general writings on the evolution of the religious phenomenon over time are part of the segment of historiographical restitutions of great value.

In general, monographic works with historical-church content represent a genre of scholarship writing that conducts research on several levels: educational, administrative, political, national, cultural, spiritual, gnoseological and deontological. The present work, "The Orthodox Deanery of Caransebeș (1919-1949)", is part of the monographic studies of ecclesiastical institutions and is a research based on unpublished or less known documents. It is based on historical and ecclesiastical data aimed at highlighting a segment of the history of the Church of Banat, which has remained anonymous. The variety of information, which has emerged over time, has been classified thematically in a logical order to give shape to the sequence of chapters and sub-chapters. We believe that the present work is necessary and useful in order to gain a closer knowledge of a situation which in the distant past was for us a source of moral strength and resistance to the historical dynamism of 1919-1949. At the same time, it is also useful to know a segment of the relatively recent history of Banat and its Church.

The beginnings of the historical Deanery of Caransebeș are not known exactly, and the church documents from the medieval period of Banat are almost inexistent. The town of Caransebeș had a history with many political syncopations due to the various dominations that succeeded one another in time. From the Hungarian administration disturbed by the Turkish invasion in 1738, it passed to the belonging to the Principality of Transylvania, then to the Turkish occupation, and after the conquest of Banat by the Habsburgs, it must be mentioned the Turkish invasions of 1738 and 1788. All these historical interferences, plus the fact that

church decisions were coordinated by Serbian bishops, have led to a lack of documentation that is acutely felt in historiography. Going by ecclesiastical logic, it is self-evident that, since ancient times, in addition to the seat of the Diocese of Caransebeș, there was also a well-organized deanery seat, around the city of the diocese there were many Romanian communities with a large number of Orthodox believers. The archpriests of this deanery were distinguished priests, who also administered the diocesan centre of Caransebeș in times of sedisvacancy and oversaw the destinies of the faithful in the city-church centre of the Banat Montan. The oldest historical document about the organization of the deanery dates back to 1749, from the time of Emperor Francis I, when the priests, towns and villages were conscripted into the deanery of the monarchy.

Later, after the re-establishment of the Diocese of Caransebeș in 1865 and the establishment of the ecclesiastical structures and school institutions of the diocese, the archpriests of Caransebeș had important roles in the administration of the diocesan centre and worked as teachers at the diocesan school institutes.

During the years 1888-1937 the Caransebeș Deanery was administered by Archpriest Andrei Ghidiu. After graduating from the seminary in Sibiu, he attended philosophy courses in Vienna and Leipzig (Lipsca). In 1880 he was called by Bishop Ioan Popasu to teach theology in Caransebeș. In 1883 he was elected as the archpriest of Oravița, and from 1888 he was archpriest of Caransebeș. He died after more than half a century of fruitful work, on 2 November 1937, aged 89. His efforts on the national level and his work as a teacher at the Theological Institute and as parish priest and archpriest of Oravița and then of Caransebeș, inscribed his name with gold letters in the history of national and ecclesiastical life in Banat, being considered the most important archpriest that Caransebeș ever had.

From 1937 until 1948 the leadership of the diocese was taken over by Isaia Suru. He was a graduate of the Theological Academy of Caransebeș, and at the call of his uncle (father's brother) Pavel Suru, who was the administrator of the printing house of church books in Bucharest, he continued his studies and took his degree at the Faculty of Theology in the capital of the Kingdom of Romania. In 1932, Dr. Vasile Lăzărescu, then Bishop of Caransebeș, appointed him as professor of Canon Law and Liturgy at the Theological Academy and the School of Singers in Caransebeș. He wrote articles for church magazines, as well as the book "The Nullity of the Vatican Concordat".

Between 1948 and 1949, the deanery office in Caransebeș was headed by the archpriest Teodor Roșca. For 18 years, he served as an Episcopal deacon and cashier of the Diocese of Caransebeș. As a token of his appreciation, Bishop Iosif Traian Badescu decorated

him with a red ribbon as deacon three years after his ordination, and Bishop Dr. Vasile Lăzărescu raised him to the rank of protodeacon four years after his arrival as bishop in Caransebeș. Bishop Veniamin Nistor ordained him as a priest and 6 days later ordained him as an archpriest. He was a member of the editorial board of the "Foaia Diecezană" and of the magazine "Altarul Banatului". He wrote liturgical and pastoral articles, as well as chronicler reports from canonical visits with the 4 archbishops of the Diocese of Caransebeș. The above-mentioned archpriests have sustained an exemplary ecclesiastical activity and have guided with love and devotion the priests and the faithful under their care.

Caransebeș has always been the most important and the largest deanery in the Diocese of Caransebeș. This aspect was maintained in the period 1919-1949 when the deanery tract included 50 parishes and 9 subsidiaries, with over 57,000 Orthodox believers. The deanery and the parishes or local communities functioned until 1925 according to the Statute of Șaguna, and after the unification of the Church, from 1925 according to the "Law and Statute for the organization of the Romanian Orthodox Church". Article 26 of the Statute approved after the unification of the Church stipulated that the parish was an ecclesiastical community of the believers (clergy and laity), which, under the guidance of the parish priest, supported the Church with material and moral means. For example, if a community did not have a material base to support a parish, it became a subsidiary and was attached to a neighbouring parish (the mother parish). The transformation of a subsidiary into a parish (in the period studied: Ferdinand, Goleț, Slatina Mică) and the establishment of a new parish (parish III Caransebeș) was done at the request of the believers with the accept of the deanery, the Eparchial Council, which proposed it to the Eparchial Synod (art. 28).

The parishes (materie and subsidiary) which formed the nucleus of the Orthodox Deanery of Caransebeș were those of the localities: Apadia, Armeniș, Bolvașnița, Borlova, Brebu, Buchin, Bucșnița, Caransebeș, Cârpa (today Valea Timișului), Cicleni, Cireșa, Ciuta, Cornuțel (old Ruginosu II), Crâjma (today Măgura), Dalci, Delinești, Feneș, Ferdinand (today Oțelu Roșu), Goleț, Glimboca, Iaz, Ilova, Jupa, Maciova, Mal (today neighborhood of Oțelu Roșu), Marga, Măru, Mâtnicu Mare, Obreja, Ohaba Bistra, Ohaba Mâtnic, Ohaba, Peștere, Petroșnița, Poiana, Prisaca, Prisian, Ruieni, Rugi, Ruginosu, Rusca, Rusca Montană, Rușchița, Sadova Nouă, Slatina Mică, Teregova, Turnu, Valea Boului (today Păltiniș), Valeadeni, Valea Mare (today Valea Bistrei), Vălișoara, Vama Marga, Var, Vârciorova, Voislova, Zăgujeni, Zăvoi, Zervești, Zlagna.

As regards monastic life in the territory of the Caransebeș Deanery, the spirit of renewal and revival of old monastic settlements was manifested by the foundation of the

"Piatra Scrisă" hermitage (1929) near Armeniș, a place with a long monastic tradition, and by the establishment of a new hermitage, "Saint Elijah the Prophet" on the Little Mountain (1939).

The pastoral care of the believers in the Caransebeș Deanery and the mission among the communities of Banat was carried out by priests who saw their mission as a messianic and saving ministry. The liturgical ministry in the Caransebeș Deanery was manifested in the liturgical ethos of the whole Orthodoxy, the ordinances of the services being generally valid in the Orthodox Church. There were local influences and traditions that gave a specificity to the services in this part of Banat.

Catechesis in the Caransebeș Deanery took three main forms: First, the presence of the religion class in Romanian schools where catechist priests worked and it was the most important form of catechesis for youth during the interwar period, but also during the Second World War and until 1948. Secondly, an important aspect of the Church's catechization was the fight against sectarianism, as Banat is located in the western part of the country, which made it one of the first Romanian territories to face sectarian proselytism. Among the Neo-Protestant cults found in the Caransebeș Deanery we mention the Baptists and Pentecostals, but also the Nazarenes, a Christian denomination not recognised by the state. Thirdly, catechetical activity was also carried out in the parishes in an organised way and was considered a missionary priority of the church. Priests, according to the ordinances, catechised the faithful, teaching them about the Mysteries of the Church, doctrine and the preaching of Christianity.

The priestly conferences had the role of informing the priests about the pastoral and administrative demands of the time and they militated for the intensification of the religious-moral life in the parishes of the Caransebeș Deanery. The Conferences called upon the priests to consciously fulfil their sublime role, which must be carried out "with and without the time", and demanded that the Gospel be achieving with zeal and zeal for all the faithful.

The social-philanthropic activities undertaken in the Caransebeș Deanery were varied in character, indicating the priests' concern for all age groups and all social structures in the Mountain Banat. A number of the concerns of the archpriests were aimed at promoting the moral and natural values of the Banat communities, motivating the leaders of the parish offices to make numerous collections for those in need, to fight against the innumerable sins that had befallen social life, to help their neighbours in distress. The efforts of the deanery leadership to support the parishes financially and morally have cultivated in people the spirit of Christian love, joy and a greater security in the existence of the Romanians of Banat.

Parallel to the religious-moral activity in the Caransebeş Deanery, the cultural life, which in our ancestral tradition has always been based around the Church, was also maintained. In this spirit, cultural activities and initiatives were set up, in which all cultural associations and societies were brought together. This ensured that the faithful attended church, which brought about a clear transformation in the society of the region, even though the weather was sometimes very unfavourable to cultural events. With a view to preserving and developing parish archives and libraries, the priests did their best to bring in all kinds of books and documents, some of great historical and cultural relevance, for storage and preservation. These were made available to readers and researchers who valued the national, cultural and ecclesiastical past.

During the interwar period, the political events that took place in the area of the Caransebeş Deanery affected the economic and social life of the priests and believers. The clergy was free to get involved in national-political action, even if the decisions of the Holy Synod urged priests to be more involved in the spiritual side of the believers. The "ecclesiastical discipline" imposed on the Orthodox priest always left room for political options. We find few priests who have not carried out activities of national-political interest and who, aware of their priestly mission, have held back from political life. We note that the national-political commitment of priests and archpriests was of a social nature, representing the believers and promoting traditional and ecclesiastical values.

During the Second World War, the bravery and blood sacrifice of the Romanian priest from Banat was abundantly visible. Far from the country's borders, on the battlefields, the priests of the Caransebeş Deanery showed themselves to be worthy sons of the nation, and those who remained at home did their duty by maintaining the state of mind and encouraging the believers. After the end of the war, the priests of the Caransebeş Deanery had to face the communist persecution, established in 1945 and strengthened after 1948. The Church of Banat, through its ministers and believers, witnessed the major changes which disadvantaged the entire population in ecclesiastical, cultural and social terms. As leaders of communities, priests were often exposed to inconvenience and even suffered personally in defence of faith and culture.

All the events of the period under study were supported by hierarchs, archpriests, priests and teachers of the Theological Institute and Academy, but also by the faithful who were tirelessly alongside for the defence of the believers of the Church and its institutions. Therefore, this approach could not be complete without bringing to light the most important personalities, clergy and laity, who were involved in the administrative and ecclesiastical life

of the Caransebeș Deanery. Theology teachers Vasile Loichița, Dimitrie Cioloca, Ioan David, Zeno Munteanu, etc., as well as laymen Aurel Moacă and Dimitrie Zgăverdia, made significant contributions to the existence of the Caransebeș Deanery, both through their work and their writings. These personalities with a vocation brought light, faith and hope, passed on their teachings and especially the example of their lives.

The information in the present research was mainly based on documents from the Caransebeș Deanery Archives and, without claiming to be an exhaustive study, is intended to highlight the ecclesiastical, social and cultural activity carried out in the Caransebeș Deanery during the years 1919-1949.

Because the events that took place in the Caransebeș Deanery after the First World War, throughout the interwar period and during the Second World War, up to 1949, when the Diocese of Caransebeș was abolished, have been little studied, this study is of real interest for the history of the Church of Banat, constituting a model for the valorisation of an archival treasure trove of deanery, bringing special contributions to the knowledge of religious and social life under the leadership or administration of the three archpriests Andrei Ghidiu, Isaia Suru and Teodor Roșca.

BIBLIOGRAPHY

SOURCES

Unpublished sources:

Arhiva Episcopiei Caransebeşului

– fond *Bisericesc (III)*

– fond *Epitropesc (V)*

Arhiva Mitropoliei Banatului

– fond *Micromonografii parohiale*

Arhiva Parohiei Ortodoxe Armeniş

Arhiva Parohiei Ortodoxe Caransebeş II

Arhiva Parohiei Ortodoxe Măru

Arhiva Parohiei Ortodoxe Rusca

Arhiva Parohiei Ortodoxe Teregova

Arhiva Parohiei Ortodoxe Valea Timişului

Arhiva Parohiei Ortodoxe Vălişoara

Arhiva Protopopiatului Ortodox Caransebeş

Biblioteca Mitropoliei Banatului

– GRAMA, Dimitrie, *Cronica Parohiei Borlova* (ms. dact.), 1951.

– TEMEŞ, Corneliu, *Cronica Parohiei Buchin* (ms. dact.), 1950.

– BILCĂ, Pavel, *Monografia comunităţii Rugi* (ms. dact.), Timişoara, 1984.

Serviciul Judeţean Caraş-Severin al Arhivelor Naţionale

– fond *Colecţia de registre parohiale de stare civilă*

– fond *Regimentul de graniţă româno-bănăţean nr. 13 Caransebeş*

– fond *Colecţia de documente, manuscrise şi foi volante*

– fond *Oficiul parohial Măru*

– fond *Colecţia de documente bisericeşti şi ale demnitarilor bisericeşti din Episcopia Caransebeşului*

– fond *ASTRA – Despărţământul Caransebeş*

Published sources:

ÁRPÁD, Varga E., *Krassó-Szörény megye településeinek etnikai (anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1880-2002.*

ÁRPÁD, Varga E., *Krassó-Szörény megye településeinek felekezeti adatai 1869-2002.*

BABEU, Ana Carina, IOVA, Laura Mihaela, MICU, Lavinia Diana, ROȘU, Laurențiu Ovidiu, STANCU, Lori Elena, *Ghidul fondurilor și colecțiilor arhivistice privitoare la Transilvania, anterioare anului 1918/1919 – 6. Județul Caraș-Severin*, Arhivele Naționale ale României / Arhivele Naționale ale Ungariei, București / Budapesta, 2022.

LEB, Ioan Vasile, VESA, Pavel, EPEL, Marius, GÂRDAN, Gabriel Viorel, *Instituții ecleziastice. Compendiu de legislație bisericească (secolul al XIX-lea)*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010.

Legea și Statutul pentru Organizarea Bisericii Ortodoxe Române, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1926.

Statutul organic al Bisericii greco-orientale române din Ungaria și Transilvania cu un supliment, Tiparul Arhidiecezan, Sibiu, 1881.

Statutul Organic al Bisericii greco-orientale române din Ungaria și Transilvania cu un Supliment, ed. a II-a, Tiparul Arhidiecezan, Sibiu, 1900.

Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008.

SUCIU, Ioan Dimitrie, CONSTANTINESCU, Radu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol. I și vol. II, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1980.

Universalis schematismus ecclesiasticus Anno 1843-1844, Redactus Editio Secunda, Buda, 1843.

PERIODICAL SOURCES

Calendarul Românilor, Caransebeș (1919-1949).

Foaia Diecezană, Caransebeș (1886-1948).

Lumina, Caransebeș (1918).

Transilvania, Sibiu (1897-1921).

Tribuna Graniței, Caransebeș (1935, 1937).

VOLUMES

- ALIC, Daniel, *Eparhia Caransebeșului în perioada păstoririi episcopului Miron Cristea (1910-1919). Biserică și societate*, Editura Presei Universitare Clujeană / Editura Episcopiei Caransebeșului, Cluj-Napoca / Caransebeș, 2013.
- ALIC, Daniel, *Episcopul Elie Miron Cristea al Caransebeșului: ordine circulare (1910-1919)*, Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 2018.
- ALIC, Daniel (coord.), *Istorie, cultură și spiritualitate în Banat*, Editura Partoș / Centrul de Studii Banatice, Timișoara / Vârșeț, 2022.
- ALIC, Daniel, *Protopopiatele și parohiile Episcopiei Caransebeșului. Micromonografii*, Editura Presei Universitare Clujeană, Cluj-Napoca, 2017.
- BLAGA, Lucian, *Geneza metaforei și sensul culturii*, Editura Humanitas, București, 1994.
- BOCȘAN, Nicolae, LEB, Ioan-Vasile, EPEL, Marius, GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Instituțiile Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania (1850-1918): studii*, Editura Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009.
- BONA, Petru, *Episcopia Caransebeșului*, Editura Marineasa, Timișoara, 2006.
- BONA, Petru, *Ortodoxismul graniței româno-bănățene*, Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 1996.
- BOTIȘ, Teodor, *Istoria Școlii Normale (preparandiei) și a Institutului Teologic Ortodox-Român din Arad*, Editura Consistoriului, Arad, 1922.
- BRANIȘTE, Ene, BRANIȘTE, Ecaterina, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Editura Diecezană Caransebeș, Caransebeș, 2001.
- BRĂTESCU, Constantin, *Biserica strămoșească din Banatul de sud și contribuția sa la făurirea României Mari*, Editura Dalami, Caransebeș, 2007.
- BRĂTESCU, Constantin, *Cartea și biblioteca în spațiul cultural bănățean până la 1918*, Editura Marineasa, Timișoara, 2004.
- BRĂTESCU, Constantin, *Contribuția românilor din Banatul de sud la Marea Unire: de la precursori la făuritori*, Editura Gheorghe Magas, Reșița, 2018.
- BRĂTESCU, Constantin, *Episcopul Ioan Popasu și cultura bănățeană*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1995.
- BRĂTESCU, Constantin, *Orașul Caransebeș între anii 1919-1941 (De la intrarea trupelor armatei române în Banat la rebeliunea legionară) – File de monografie*, Editura Dalami, Caransebeș, 2014.
- BRĂTESCU, Constantin, *Orașul Caransebeș între 1941-1948 – File de monografie*, Editura Dalami, Caransebeș, 2016.

- BRĂTESCU, Constantin, *Orașul Caransebeșean în anul dezrobirii sale: 1919*, Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 2019.
- BRĂTESCU, Constantin, *Protopresbiterul Andrei Ghidiu (1849-1937). Între Biserică și neam*, Editura Dalami, Caransebeș, 2006.
- BRUSANOWSKI, Paul, *Reforma constituțională în Biserica Ortodoxă a Transilvaniei între 1850-1918*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007.
- BUT, Raul Vasile, *Contribuții istorice la zona Banatului. Scurtă monografie a localității Mâtnicu Mare*, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2008.
- CĂLIN, Petru, *Tiparul românesc diecezan din Caransebeș 1885-1918*, Editura Banatica, Reșița, 1996.
- CILIBIA, Constantin, *Biserica și societatea bănățeană în timpul episcopului Dr. Traian Badescu (1920-1933)*, Editura Diecezană, Caransebeș, 2012.
- CORNEAN, Nicolae, *Monografia Eparhiei Caransebeș*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1940.
- COSMA, Sorin, *Cateheze. Lecții de religie-clasele V-XII*, ed. a II-a, vol. I, Editura Banatica, Caransebeș, 2001.
- DOBREI, Florin, *Revista teologică „Altarul (Mitropolia) Banatului” (1944-1947;1951-2011) – repere monografice*, Editura Academiei Române. Centrul de Studii Transilvane / Editura Învierea a Mitropoliei Banatului, Cluj-Napoca / Timișoara, 2013.
- DRAGOMIR, Silviu, *Vlahii din nordul Peninsulei Balcanice în evul mediu*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1959.
- DUDAȘ, Dănuț, *Minunățiile Văii Bistrei*, Editura Marineasa, Timișoara, 2006.
- DUNGACIU, Dan, *Națiunea și provocările (post)modernității*, Editura Tritonic, București, 2004.
- FRĂȚILĂ, Vasile, GOICU, Viorica, SUFLETEL, Rodica, *Dicționarul toponimic al Banatului*, vol. I (A-B), Tipografia Universității de Vest din Timișoara, Timișoara, 1984.
- FRIGYES, Pesty, *A Szörényi Bánság és Szörény vármegye története*, vol. I, Magyar Tudományos Akadémia, Budapesta, 1877.
- FRIGYES, Pesty, *Krassó vármegye története*, Editura Atheneul, Budapesta, 1882.
- GAVRILOVIČ, Nikola, *Srpsko-rumunsko klirikalno učilište u Vrču (1822-1867)*, Novi Sad, 1983.
- GHEORGHEOSU, Ion, *Gaudeamus*, Editura Dalami, Caransebeș, 2014.
- GHEORGHEOSU, Ion, *Horia Sima: profesor și gazetar la Caransebeș, 1932-1937*, Editura Dalami, Caransebeș, 2007.

- GHIDIU, Andrei, *Piatra Scrisă*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1930.
- GHIDIU, Andrei, BĂLAN, Iosif, *Monografia orașului Caransebeș*, Tiparul Tipografiei și
Librăriei Diecezane, Caransebeș, 1909; ed. a II-a, Timișoara, 2000; ed. anastatică, Editura
Eurostampa, Timișoara, 2018.
- GIURESCU, Dinu C. (coord.), *Istoria României în date*, Editura Enciclopedică, București,
2003.
- GROZA, Liviu, *Dr. Cornel Corneanu. Cuvântări și articole*, Editura Nagard, Lugoj, 2012.
- GROZA, Liviu, *Oameni care au fost*, Mănăstirea „Izvorul Miron”, Românești, 1994.
- ICĂ, Ioan I. jr., MARANI, Germano, *Gândirea socială a Bisericii. Fundamente, documente,
analize, perspective*, Editura Deisis, Sibiu, 2002.
- ILIEȘIU, Nicolae, *Monografia istorică a Banatului: Județul Caraș*, studiu introductiv, ediție și
note de Dumitru ȚEICU, indice toponimic de Minodora DAMIAN, Editura Mica Valahie,
București, 2011.
- IONIȚĂ, Vasile, *Nume de locuri din Banat*, Editura Facla, Timișoara, 1982.
- ISAC, Aurel, SÂRBU, Ioan, *Monografia satului Petroșnița*, Editura Petroșneană, Caransebeș,
2000.
- ITINEANȚU, Petru, *Monografia comunei Obreja*, Editura Ionescu, Caransebeș, 2002.
- JOANTĂ, Visarion, *Ghidul așezămintelor monahale din Episcopia Caransebeșului*, Editura
Marineasa, Timișoara, 2004.
- JOMPAN, Dumitru, *Corul Catedralei „Sfântul Gheorghe” din Caransebeș (1924-2001)*,
Editura Diecezană, Caransebeș, 2008.
- JOMPAN, Dumitru, *Coruri și fanfare din Banat Lexicon*, vol. I (A-J), Editura Banatului
Montan, Reșița 2005.
- JOMPAN, Dumitru, *Coruri și fanfare din Banat Lexicon*, vol. II (K-R), Editura Nagard, Lugoj,
2011.
- LEU, Valeriu, *Cartea și lumea rurală în Banat. 1700-1830*, Editura Banatica, Reșița, 1996.
- LEU, Valeriu, *Cartea veche românească din bisericile Eparhiei Caransebeșului*, Editura
Banatica, Reșița, 1996.
- LEU, Valeriu, *Însemnări manuscrise pe cărți vechi românești din Bisericile Eparhiei
Caransebeșului*, ediție postumă îngrijită de Carmen ALBERT, Editura Mirton, Timișoara,
2011.
- LEU, Valeriu, *Memorie, memorabil, istorie în Banat*, Editura Marineasa, Timișoara, 2006.
- LOTMAN, I., *Studii de tipologie a culturii*, Editura Univers, București, 1974.

- LOTREANU, Ioan, *Monografia Banatului*, vol. I, Editura Institutului de Arte Grafice, Timișoara, 1935.
- MARCHESCU, Antoniu, *Grănicerii bănățeni și Comunitatea de avere*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1941.
- MARCU, Pavel, *Istoricul Seminarului Teologic Ortodox Liceal „Episcop Ioan Popasu” Caransebeș (1955-2008)*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2016.
- MARTINOVICI, Constantin, ISTRATE, Nicolae, *Dicționarul Transilvaniei, Banatului și a celorlalte ținuturi alipite*, Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1921.
- MATEI, Pamfil, *ASTRA – Asociația transilvană pentru literatura română și cultura poporului român – 1861-1950*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986.
- † MIC, Lucian, *Mărturisire și devenire în Episcopia Caransebeșului: studii de istorie bisericească*, Editura Episcopiei Caransebeșului / Editura Mirton Timișoara, Caransebeș / Timișoara, 2010.
- † MIC, Lucian, *Relațiile Bisericii Ortodoxe Române din Banat cu Biserica Ortodoxă Sârbă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, Editura Presa Universitară Clujeană / Editura Episcopiei Caransebeșului, Cluj-Napoca / Caransebeș, 2013.
- † MIC, Lucian, ALIC, Daniel, DRĂGAN, Liviu Mihai, GOZMAN POP, Gabriel, GROZA, Liviu, BRĂTESCU, Constantin, PONEȚCHI, Maria, IACOBESCU, Monica, *Biserica „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din Caransebeș – necropolă a personalităților de seamă din Banat*, Editura Diecezană, Caransebeș, 2008.
- † [MIC], Lucian, BONA, Petru, *Parohiile Eparhiei Caransebeșului*, Editura Diecezană, Caransebeș, 2012.
- MIHĂILESCU, Vintilă, *Geografia fizică a României*, Editura Științifică, București, 1969.
- † MIHĂIȚĂ, Nifon, *Misiologie creștină*, ed. a II-a, Editura Asa, București, 2005.
- MUNTEANU, IOAN (coord.), *Făurirea statului național unitar român din 1918. Contribuții documentare bănățene (1914-1919)*, București, 1983.
- MUNTEANU, Ioan, ZABERCA, Vasile Mircea, SÂRBU, Mariana, *Banatul și Marea Unire. 1918*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1992.
- MUREȘIANU, Ion B., *Mănăstiri din Banat*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1976.
- MUREȘIANU, Ion B., *Cartea veche bisericească din Banat*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1985.
- MUȘAT, Mircea, ARDELEANU, Ion, *România după Marea Unire*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988.
- NEAGOE, Stelian, *Triumful rațiunii împotriva violenței*, Editura Junimea, Iași, 1977.

- OPRUȚ, Petru, *Voislova monografie*, Editura Marineasa, Timișoara, 2008.
- PAICA, Vasile, *Monografia satului Feneș dimpreună cu monografia bisericii și școlii, cu prilejul serbării centenarului de la zidirea bisericii parohiale, 1835-1935*, Editura Institutului de Arte Grafice „Atheneu”, Timișoara, 1935.
- PALAGHIȚĂ, Ștefan, *Garda de Fier spre reînvierea României*, Editura Roza Vânturilor, București, 1993.
- PANDREA, Petre, *Garda de Fier. Jurnal de filosofie politică. Memorii penitenciare*, Editura Vremea, București, 2001.
- PĂCURARIU, Mircea, *Biserica Ortodoxă din Transilvania de la moartea lui Andrei Șaguna până în 1918. Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006.
- PĂCURARIU, Mircea, *Dicționarul teologilor români*, ed. a II-a, Editura Enciclopedică, București, 2002.
- PĂCURARIU, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.
- PÂRVU, Ion, *Biserică și societate în Episcopia Caransebeșului în perioada păstoririi episcopului Nicolae Popea (1889-1908)*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2009.
- PÂRVULESCU, Dorina Sabina, *Pictura bisericilor ortodoxe din Banat între secolele al XVII-lea și deceniul trei al secolului al XIX-lea*, Editura Excelsior Art, Timișoara, 2003.
- PETRICA, Vasile, *Academia Teologică Ortodoxă Română Caransebeș (1927-1948)*, Editura David Press Print, Timișoara, 2014.
- PETRICA, Vasile, *Institutul Teologic Diecezan Ortodox Român Caransebeș (1865-1927)*, Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 2005.
- POPEA, Nicolae, *Vechia Mitropolie ortodoxă română a Transilvaniei, suprimarea și restaurarea ei*, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1870.
- PORUMB, Marius, *Dicționar de artă veche românească din Transilvania, secolele XIII-XVIII*, Editura Academiei Române, București, 1998.
- RADU, Ioan, *Monografia localității Buchin*, Editura Nagard, Lugoj, 2011.
- RUȘEȚ, Casian, CHERCIU, Dorel Viorel, *Episcopul martir Veniamin Nistor; între jertfa administrației bisericesti și supliciul reclusiunii – file de monografie (1888-1963)*, Centrul de Studii Banatice / Editura Episcopiei Caransebeșului, Vârșeț / Caransebeș, 2022.
- SAFTA, Gheorghe, *Îndrumător liturgic. Întrebări și răspunsuri*, Editura ASA București, Târgoviște, 2010.
- SCRIMA, André, *Ortodoxia și încercarea comunismului*, Editura Humanitas, București, 2008.

- SIMIONESCU, Dionisie, *Sfintele noastre mănăstiri în trecut și astăzi*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1921.
- STANCIU, Mircea-Valer, *Date monografice și plasarea în istorie a satului Poiana-Buchin județul Caraș-Severin*, Editura Mirton, Timișoara, 2009.
- STOIAN, Mihai, *Moartea unui savant: Nicolae Iorga*, Editura Eminescu, București, 1975.
- STOICESCU, Nicolae, *Bibliografia localităților și monumentelor medievale din Banat*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1973.
- SUCIU, Coriolan, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I-II, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1967-1968.
- SUCIU, Ioan Dimitrie, *Monografia Mitropoliei Banatului*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1977.
- SUCIU, Ioan Dimitrie, *Unitatea poporului Român. Contribuții istorice bănățene*, Editura Facla, Timișoara, 1980.
- SUCIU, Lazăr *Biserica din Bolvașnița după 175 de ani*, Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 2009.
- ȘTEFĂNESCU, Paul, *Asasinatelor politice în istoria României*, Editura Vestala, București, 2003.
- TIMIȘ, Constantin, *Mănăstiri și schituri din Eparhia Caransebeșului*, Editura Diecezană, Caransebeș, 2011.
- TINCU-VELEA, Nicolae, *Istorieară bisericească politico-națională a românilor de preste tot*, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1865.
- ȚEICU, Dumitru, *Banatul montan în Evul Mediu*, Editura Banatica, Timișoara 1998.
- ȚÎRCOVNICU, Victor, *Contribuții la istoria învățământului românesc din Banat (1780-1918)*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970.
- VÂRTACIU, Rodica, *Centre de pictură românească din Banat în secolul al XIX-lea*, Editura Eurobit, Timișoara, 1997.
- VESA, Pavel, *Episcopia Aradului. Istorie. Cultură. Mentalități (1706-1918)*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2006.
- VIȘAN, Mihai, *Antonescu și Legiunea*, Editura Timpul, Reșița, 2002.
- VLĂDUCEANU, Victor, *Mănăstiri bănățene*, Tipografia Parohială Ort. Rom. Timișoara – Iosefin, Timișoara, 1947.
- VULPEȘ, Cristian-Matei, *Armeniș, istorie și spiritualitate – monografie*, Editura Nagard, Lugoj, 2012.
- ZAMELA, Petrică, *Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului (1894-1969). Monografie istorică*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2011.

ZAMFIRESCU, Dan, *Cultura Română, o mare cultură cu destin universal*, Editura Roza Vânturilor, București, 1996.

STUDIES AND ARTICLES:

ALIC, Daniel, „Activitatea națională a clericilor din Banatul de Sud, în preajma Marii Unirii”, în *AB*, an XXIX, 2018, nr. 1-3.

BARTOLOMEI, I., „Șirul cronologic al episcopilor de Caransebeș (1690-1865)”, în *FD*, an II, 1887, nr. 45.

† [BĂLȚAT], Visarion, „Hrană pentru suflet – carte de rugăciuni a Episcopului Veniamin Nistor 1942”, în Daniel Aron ALIC, Lucian Zenoviu BOT (coord.), *Misiune și propovăduire*, Editura Presa Universitară Clujeană / Editura Episcopiei Caransebeșului, Cluj-Napoca / Caransebeș, 2015.

BĂNESCU, Marcu, „Profesorul de Teologie dr. Vasile Loichiță (1881-1958)”, în *MB*, an XXIX, 1979, nr. 1-3.

BĂNESCU, Marcu, „Profesorul de Teologie Ioan David (1900-1967)”, în *MB*, an XXVI, 1976, nr. 1-4.

BRĂTESCU, Constantin, „Activitatea episcopului dr. Miron Cristea între 1910-1918 pentru apărarea ființei naționale și făurirea României Mari”, în *Angvstia*, Sfântul Gheorghe, an I, 1996.

BRĂTESCU, Constantin, DOBREI, Florin, ALIC, Daniel, „Episcopia Caransebeșului”, în † Varlaam PLOIEȘTEANUL (coord.), *Autocefalie și responsabilitate*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010.

BULEA, I. Gh., „O generație eroică și teoforică”, în *FD*, an LVII, 1944, nr. 5.

CĂLIN, Petru, „Tiparul românesc diecezan în Caransebeș”, în *CR*, Caransebeș, 1995.

CHERCIU, Viorel Dorel, „Biserica în comunism – Excurs bibliografic”, în Casian RUȘEȚ (coord.), *Jertfă și mărturisire*, Presa Universitară Clujeană / Editura Episcopiei Caransebeșului, Cluj-Napoca / Caransebeș, 2017.

CHERCIU, Viorel Dorel, „Cadrul istorico-juridic la reînființarea Diecezei Caransebeșului în anul 1865”, în Ioan MUNTEANU (coord.), *Societate și civilizație în Banatul istoric*, Editura Mirton, Timișoara, 2003.

CHERCIU, Viorel, „Înființarea și organizarea episcopiei Caransebeșului”, în *AB*, an IX, 1998, nr. 7-9.

CILIBIA, Constantin, „Preoți ortodocși cărășeni în închisorile comuniste”, în *AB*, an XXVII, 2017, nr. 7-9.

- CIOLOCA, Dimitrie, „Din trecutul nostru – Predică la sfințirea bisericii din Valea Boului, 1825”, în *FD*, an XLVII, 1932, nr. 43-44.
- COMAN, Ioan G., „Organizarea sinodală a Bisericii Ortodoxe în paralelă cu cezaro-papismul catolic”, în *Studii Teologice*, București, 1950, nr. 1-2.
- CORNEANU, Cornel, „Dr. Ștefan Pop (1866-1947)”, *FD*, Caransebeș, 1947, nr. 12-14.
- CORNEANU, Cornel, „Episcopul Ioan Popasu”, în *AB*, an III, 1946, nr. 7-8.
- CORNEAN, Nicolae, „Protopopul Ioan Tomici. La 130 de ani de la moartea lui”, în *MB*, an XIX, 1969, nr. 7-9.
- † CORNEANU, Nicolae, „Evocarea unui dascăl de teologie”, în *MB*, an XXXVI, 1986, nr. 3.
- COSMA, Sorin, „Dr. Petru Barbu și activitatea sa catehetică”, în *AB*, an III (XLII), 1992, nr. 1-3.
- COSMA, Sorin, „Preotul profesor dr. Petru Barbu (1864-1941)”, *MB*, an XXXI, 1981, nr. 10-12.
- COTOȘMAN, Gheorghe, „Episcopia Caransebeșului până în pragul secolului al XIX-lea”, în *Anuarul Academiei Teologice Ortodoxe Române din Caransebeș pe anii 1940-1941*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1941.
- COTOȘMAN, Gheorghe, „Profesorul Dr. Petru Barbu”, în *Anuarul Academiei Teologice Ortodoxe Române din Caransebeș pe anii 1940-1941*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1941.
- CREȚIU, Iacob, „Aurel Moacă, consilier referent eparhial în retragere”, în *AB*, an II, 1945, nr. 3-4.
- DALEA, Ioan, „Un cărturar iluminist bănățean – Ioan Tomici”, în *AB*, an III (XLII), 1992, nr. 7-9.
- DOBREI, Florin, „Alegerea, hirotonirea și instalarea episcopului Miron Cristea al Caransebeșului (1910-1919) – reflectare în presa bisericească sibiană și arădeană a vremii”, în ALIC, Daniel (coord.), *Credință și mărturisire*, Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 2010.
- DOBREI, Florin, „File de istorie laică bănățeană în paginile revistei teologice «Altarul (Mitropolia) Banatului» (1944-1947; 1951-2021)”, în Casian RUȘET, Alin Vasile CÂMPEAN (coord.), *Rugăciunea și mărturisirea în viața bisericii și relevanța lor pentru societatea post-modernă*, Editura Episcopiei Caransebeșului / Editura Centrului de Studii Banatice (Centar za Banatske Studije), Caransebeș / Vârșeț, 2023.

- DOBREI, Florin, „Protopopiatele hunedorene – scurte considerații istorice”, în Daniel BUDA, Dragoș BOICU (coord.), *Fides et sapientia: studii în onoarea părintelui nostru pr. prof. univ. dr. Nicolae Chifăr*, Editura Andreiana, Sibiu, 2021.
- FELEA, Ilarion V., „Teologie și Preoție”, în *Anuarul Academiei Teologice Ortodoxe Române din Arad pe anii 1935/6, 1936/7, 1937/8 și 1938/9*, Editura Diecezană, Arad, 1939.
- FENEȘAN, Costin, „Conscripția protopopiatelor Lugoj și Caransebeș din anul 1792 și semnificația ei”, în *MB*, an XXVII, 1977, nr. 7-9.
- GRAMA, Dimitrie, „Serbarea hramului la Sihăstria de pe Muntele Mic”, în *MB*, an VI, 1956, nr. 7-9.
- IUSTINIAN, Ieromonah, „O biserică pe Muntele Mic”, în *FD*, an LV, 1940, nr. 19.
- KRIZNER, Paul, „Rolul cărților de cult în emanciparea națională”, în Daniel ALIC (coord.), *Taină și mărturisire*, Editura Presa Universitară Clujeană / Editura Episcopiei Caransebeșului, Cluj-Napoca / Caransebeș, 2014.
- MĂRGINEANU, Doinei Puiu, „Din trecutul istoric al Protopopiatului Caransebeș”, în *FD*, an IX, 2003, nr. 1-2 (95-96).
- † [MIC], Lucian, „Evenimentele din anii 1949 și 1994 în istoria Episcopiei Caransebeșului. Repere ale comunității ecleziale din Banat”, în Casian RUȘET (coord.), *Comuniune și comunități: jertfă, slujire, spiritualitate*, Editura Montefano / Editura Episcopiei Caransebeșului, Fabriano / Caransebeș, 2020.
- † [MIC], Lucian, „1865 – anul întemeierii Episcopiei Ortodoxe Române a Caransebeșului”, în Daniel Aron ALIC, Lucian Zenoviu BOT (coord.), *Misiune și propovăduire*, Editura Presa Universitară Clujeană / Editura Episcopiei Caransebeșului, Cluj-Napoca / Caransebeș, 2015.
- MOACĂ, Aurel, „Crucea”, în *FD*, an LV, 1942, nr. 37.
- MOACĂ, Aurel, „Pro domo”, în *FD*, an LV, 1942, nr. 43.
- MUNTEANU, Zeno, „Amintirile unui dascăl de teologie”, în *AB*, an I (40), 1990, nr. 3-4 și an II (XLI), 1991, nr. 7-9.
- MUNTEANU, Zeno, „Date statistice”, în *Anuarul pe anii 1919-1939 al Academiei Teologice Ortodoxe Române din Caransebeș*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1939.
- MUREȘIANU, Ion B., „Aspecte din trecutul Bisericii bănățene”, în *MB*, an XIX, 1969, nr. 7-9.
- MUREȘIANU, Ion B., „Importanța însemnărilor de pe tipăriturile bisericesti din secolul XVIII aflate în biblioteca Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului”, în *MB*, an XXI, 1978, nr. 1-3.

- MUREȘIANU, Ion B., MUREȘIANU, Ioan I., „Constantin Diaconovici Loga (1780-1850)”, în *MB*, an XXX, 1980, nr. 10-12.
- NAGHI, Gheorghe, „Mișcarea memorandistă și clerul din Banat”, în *MB*, an XXX, 1980, nr. 1-3.
- NEAGA, Nicolae, „Preotul profesor dr. Dimitrie Cioloca”, în *MB*, an XXVI, 1976, nr. 5-8.
- NICOLA, Ion C., „Culegere de însemnări din cărțile noastre vechi”, în *MB*, an XV, 1965, nr. 10-12.
- OLARIU, Cornel, „Prot. Dr. Ștefan Pop – Precursor al Revenirii”, în *CR*, Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 1996.
- OPRINESCU, Adriana, „Câteva considerații asupra bisericii monument istoric de la Teregova (jud. Caraș-Severin)”, în *Banatica*, 6, Reșița, 1981.
- PLOEȘTEANU, Grigorie, „Andrei Ghidiu”, în *Reghinul cultural. Studii și articole*, Editura Reghin, Reghin, 1994.
- POP, Eghita, „Dr. Petru Barbu (1861-1941) – luptător național”, în Daniel ALIC (coord.), *Taină și mărturisire*, Editura Episcopiei Caransebeșului / Editura Artpress Timișoara, Caransebeș / Timișoara, 2014.
- POPESCU, Ionel, „Preotul profesor dr. Zeno Munteanu – 100 de ani de la naștere”, în *AB*, an XIII (LII), 2002, nr. 10-12.
- POPESCU, Ionel, „Teologul și profesorul Zeno Munteanu”, în *Învierea*, Timișoara, an VIII, 1997, nr. 16.
- RADOVAN, Alexandru, „Românii la școala clericală din Vârșeț”, în *Banatica*, Reșița, nr. 15/II, 2000.
- [REDACȚIA], „Amintiri despre «Calendarul Românului»”, în *MB*, an XXXIII, 1983, nr. 3-4.
- [REDACȚIA], „Conduși pe ultimul drum – Preotul pensionar Petru Toma”, în *AB*, an I (40), 1990, nr. 7-8.
- [REDACȚIA], „Decese”, în *MB*, an XIII, 1963, nr. 11-12.
- [REDACȚIA], „Decese”, în *MB*, an XX, 1970, nr. 7-9.
- [REDACȚIA], „Decese”, în *MB*, an XXII, 1972, nr. 4-6.
- [REDACȚIA], „Decese”, în *MB*, an XXXIII, 1983, nr. 3-4.
- [REDACȚIA], „Decese – Dimitrie Zgăverdea”, în *MB*, an IX, 1959, nr. 7-8.
- [REDACȚIA], „Decese – Nicolae Cornean”, în *MB*, an XXXIV, 1984, nr. 7-8.
- [REDACȚIA], „Decese – Preotul Andrei Jucos”, în *MB*, an XXIV, 1974, nr. 10-12.
- [REDACȚIA], „Comemorări”, în *MB*, an XXXI, 1982, nr. 1-3.
- [REDACȚIA], „Hirotoniri și hirotessii – Andrei Jucos”, în *MB*, an XIII, 1963, nr. 5-8.

- [REDAȚIA], „Ieromonahul Epifanie Garștea”, în *MB*, an XXIII, 1973, nr. 4-6.
- [Redacția], „Moartea profesorului de teologie dr. Dimitrie Cioloca”, în *MB*, an XIII, 1963, nr. 3-4.
- [REDAȚIA], „Preoți decedați – Protodiaconul profesor pensionar Ioan David din Caransebeș”, în *MB*, an XVII, 1967, nr. 4-6.
- [REDAȚIA], „† Prof. univ. on. dr. Vasile Loichița”, în *MB*, an IX, 1959, nr. 1-2.
- [REDAȚIA], „Sărbătorirea unui vrednic dascăl de teologie”, în *MB*, an XXXIII, 1983, nr. 3-4.
- [REDAȚIA], „Trecuți în lumea dreptilor”, în *AB*, an III (XLII), 1992, nr. 1-3.
- REZUȘ, Petru, „Constantin Vladu, prof. la Academia teologică Caransebeș, Curs de tipic preoțesc, Caransebeș, 1943”, în *AB*, an I, 1944, nr. 1-2.
- REZUȘ, Petru, „Prof. univ. dr. Vasile Loichița. Decanul Facultății de Teologie din Cernăuți”, în *AB*, an I, 1944, nr. 1-2.
- RUȘET, Casian, „Statutul juridic al unioniștilor bănățeni după anul 1918 - o lecție a istoriei”, în Cristinel IOJA, Filip ALBU, Tiberiu ARDELEAN (coord.), *Biserica Ortodoxă Română și Marea Unire de la 1918. Contribuția teologiei arădene*, Editura Universitaria / Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Craiova / Arad, 2019.
- † [SELEJAN], Ioan, „Cultura din pridvorul neamului”, în Casian RUȘET (coord.), *Comuniune și comunități: jertfă, slujire, spiritualitate*, Editura Montefano / Editura Episcopiei Caransebeșului, Fabriano / Caransebeș, 2020.
- ȘENDRONI, Alin Moisă, „Dr. Cornel Corneanu (1884-1960) – personalitate de seamă a Bisericii în Banat”, în Daniel ALIC (coord.), *Taină și mărturisire*, Editura Episcopiei Caransebeșului / Editura Artpress Timișoara, Caransebeș / Timișoara, 2014.
- TISTU, Gheorghe, „Cultura muzicală a satului bănățean. Repere etnomuzicologice”, în Casian RUȘET (coord.), *Comuniune și comunități: jertfă, slujire, spiritualitate*, Editura Montefano / Editura Episcopiei Caransebeșului, Fabriano / Caransebeș, 2020.
- TOMA, Petru, „Ceva despre misiunea unei reviste bisericesti”, în *AB*, an I, 1944, nr. 1-2.
- TOMONI, Dumitru, „Despărțământul Caransebeș al «Astrei» în perioada interbelică”, în Daniel Aron ALIC, Lucian Zenoviu BOT (coord.), *Misiune și propovăduire*, Editura Presa Universitară Clujeană / Editura Episcopiei Caransebeșului, Cluj-Napoca / Caransebeș, 2015.
- TOMONI, Dumitru, „Despărțământul Caransebeș al «Astrei» (1899-1918)”, în *AB*, an XV (LIV), 2004, nr. 10-12.
- VUIA, Ignatie, „Constantin Diaconovici Loga”, în *Vestul*, Timișoara, 1933, nr. 945.

WEB SOURCES:

<https://www.episcopiacaransebesului.ro/70-parohia-zavoi/>

<http://www.procesulcomunismului.com/mărturii/fonduri/ioanitoiu/ortodoxă/preoțiortodocsi5/preoțiortodocsi5.pdf>

www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002/csfel02.pdf

www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002/csetn02.pdf